

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania E. M.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 23 maja 2024 r.,

wniosku odwołującego się o wyłączenie SSN Renaty Żywickiej od rozpoznania
sprawy III USKP 87/23

**wyłącza sędziego Sądu Najwyższego Renatę Żywicką od
rozpoznania sprawy III USKP 87/23.**

UZASADNIENIE

W sprawie z odwołania E. M. przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno – Rentowego MSWiA w Warszawie o wysokość emerytury policyjnej do rozpoznania skargi kasacyjnej odwołującego się (III USKP 87/23) został wylosowany skład sędziów Sądu Najwyższego: Zbigniew Korzeniowski (Przewodniczący), Agnieszka Żywicka i Renata Żywicka (sprawozdawca). W dniu 23 kwietnia 2024 r. pełnomocnik odwołującego się złożył wniosek o wyłączenie sędziów Renatę Żywicką i Agnieszkę Żywicką na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. oraz art. 48 § 1 k.p.c., argumentując, że zostali oni powołani na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa

uksztaltowanej na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych ustaw. Tym samym zachodzą uzasadnione wątpliwości co do ich bezstronności, w tym w związku z uchwałą połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, która ma moc zasady prawnej oraz wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ponadto pełnomocnik odwołującego się wniósł o rozpoznanie wniosku wyłącznie przez Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z zasadą prawa unijnego oraz obowiązkiem zachowania zasady prokonstytucyjnej wykładni prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Renaty Żywickiej od rozpoznania niniejszej skargi kasacyjnej jest zasadny.

Po pierwsze, przypomnieć trzeba, że w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, Karna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2020 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34) przesądzono, że udział osoby powołanej na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), prowadzi w każdym przypadku do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczności składu tego Sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c.

Uchwała ta zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1093 ze zm.), z chwilą jej podjęcia, uzyskała moc zasady prawnej, co powoduje, że każdy skład orzekający, w tym także skład jednoosobowy, jest nią związany. Zatem nie można przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej uchwale, dopóki nie nastąpi odstępianie o zasady prawnej przez odpowiedni skład Sądu Najwyższego. Jednocześnie zauważyć trzeba, że nie ma podstaw do przyjęcia, że skutki wynikające z powołanej uchwały zostały zniwelowane werdyktem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61), co w ostatnim czasie wyjaśnił Sąd Najwyższy (zob. szerzej uzasadnienie uchwały z dnia

5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, LEX nr 3329817). Wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie oznacza więc, że uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego została unieważniona, bądź nie obowiązuje jako orzeczenie sądu, czyli jako uchwała wykładnicza, interpretująca prawo, czy też została wyeliminowana z porządku prawnego (przestała istnieć) i nie wywiera skutków prawnych. W żadnym zakresie nie zostały bowiem uchylone (zmienione) przepisy ustawowe stanowiące podstawę prawną podejmowania przez Sąd Najwyższy uchwał interpretujących przepisy prawne poza rozstrzyganiem konkretnych spraw sądowych. Przepisy te nie były też przedmiotem kontroli konstytucyjnej. Nietrafny jest więc pogląd wyrażony w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2022 r., V KB 10/22 (LEX nr 3431721) o związaniu Sądu Najwyższego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20. Wiążącego charakteru nie mają także wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK-A 2021, poz. 49); z dnia 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK-A 2022, poz. 65; Europejski Przegląd Sądowy 2021 nr 11, s. 4, z glosą A. Kustry-Rogatki) oraz z dnia 10 marca 2022 r., K 7/21 (OTK-A 2022, poz. 24).

Po drugie, oceniając zasadność wniosku nie można stracić z pola widzenia utrwalonego już orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20). W powołanych orzeczeniach przesądzono, że orzekanie przez osoby powołane do Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. stanowi naruszenie prawa do sądu i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej Konwencja), sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284). Z tego względu orzeczenie wydane z udziałem wadliwie powołanego sędziego stanowi naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji (por. wyrok Wielkiej Izby

ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, Gudmundur Andri Astradsson przeciwko Islandii; wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE: z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu, EU:C:2019:982; z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153, a w jego wykonaniu wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, LEX nr 2687377; wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 3/18, LEX nr 3170844; z dnia 11 października 2021 r., II GOK 20/18, LEX nr 3267075; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2021 r., III PSKP 13/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 11). W wyroku pilotażowym z dnia 23 listopada 2023 r., skarga nr 50849/21 w sprawie Lecha Wałęsy, ETPCz ponownie zwrócił uwagę na wadliwą procedurę powoływania sędziów na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. i naruszenie w związku z tym prawa do sądu.

Po trzecie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, że w sytuacji wystąpienia ryzyka nieprawidłowej obsady sądu należy podjąć wszelkie środki zapobiegające, a jednym z nich jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 czerwca 2022 r., V KO 43/22, LEX nr 3375645; z dnia 23 czerwca 2022 r., II KO 48/22, LEX nr 3370369; z dnia 28 lipca 2022 r., V KO 69/22, LEX nr 3375652; z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183). Wypracowanej zasady nie może, z przyczyn już wyżej omówionych, znosić wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 lutego 2022 r., P 10/19 (OTK-A 2022, poz. 14).

Naruszenie opisanych wyżej standardów może natomiast doprowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 377/22, OSNK 2022 nr 6, poz. 22 oraz pilotażowy wyrok ETPCz w sprawie L. Wałęsy), a tego typu konsekwencji należy unikać, licząc jednocześnie, że racjonalny ustawodawca konwaliduje w końcu ułomny mechanizm, skoro procedura nominacyjna, wykazująca nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, jest ze swej strony niezgodna z art. 6 ust. 1 Konwencji, a

przepis ten stanowi o prawie do sprawiedliwego i publicznego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 48 § 1 w związku z art. 49 § 1 i art. 379 pkt 4 k.p.c.).

[SOP]

[ms]